

**CIHM
Microfiche
Series
(Monographs)**

**ICMH
Collection de
microfiches
(monographies)**

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

© 1998

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

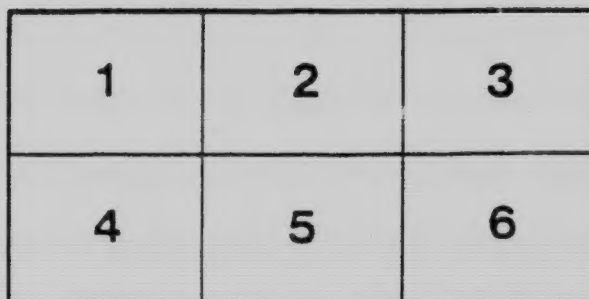
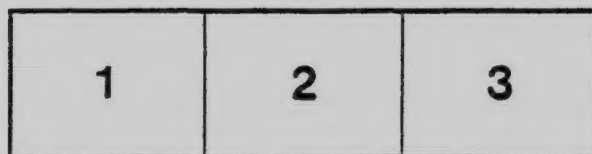
National Library of Canada

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol \rightarrow (meaning "CONTINUED"), or the symbol ∇ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

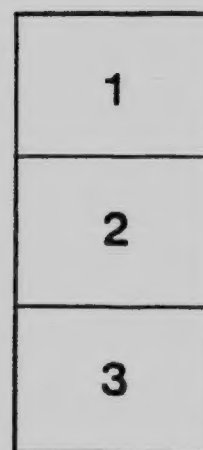
Bibliothèque nationale du Canada

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole \rightarrow signifie "A SUIVRE", le symbole ∇ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

Ілюстрована Шевченківська Бібліотека

№ 11.

НАЙМИЧКА.

3 2 малюнками і портретом.

Накладом „Канадийского Фармера“

533 MAIN STREET,

WINNIPEG, CANADA

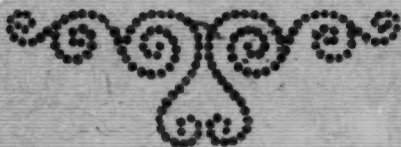
Ілюстрована Шевченківська Вібліотека.
№ 11

НАЙМИЧКА.

— 0 —

HUKRDUP

З 2 малюнками і портретом.

Накладом „Канадийского Фармера.”
852 Main Street, Winnipeg, Canada.

PG3948

S5

N29

1920

M. Meubert

Наймичка.

ПРОЛОГ.

У неділю в-ранці ранс
Поле крило ся туманом;
У тумані на могилі,
Як тополя, похилилась
Молодиця молодая.
Щось до лона пригортає
Та з туманом розмовляє:

»Ой тумане, тумане,
Май латаній талане!
Чому мене не сховаєш
Оттут серед лану?
Чому мене не задавиш,
У землю не вдавиш?
Чому мені злої долі,
Чом віку не збавиш?
Ні, не дави, туманочку!
Сховай тільки в полі,
Щоб ніхто не знав, не бачив
Моєї недолі!
Я не одна, єсть у мене
І батько і мати...
Єсть у мене — туманочку,
Туманочку, брате! —
Дитя моє, мій синочку,
Нехрещений сину!
Не я тебе хрестити-му
На лиху годину;
Чужі люде хрестити-муть,
Я не буду знати,

Як і зовуть... Дитя мое!
Я була багата...
Не лай мене! Молити-мусь,
Із самого неба
Долю виплачу сльозами
І пошлю до тебе!«

Пішла полем ридаючи,
В тумані ховалась,
Та крізь сльози тихесенько
Про вдову співала,
Як удова в Дунаєві
Синів поховала:

»Ой у полі могила;
Там удова ходила,
Там ходила, гуляла,
Трути-зілля шукала.
Трути-зілля не найшла,
Та синів двох привела,
В китаечку повила
І на Дунай однесла:
»Тихий, тихий Дунай!
»Моїх діток забавляй.
»Ти, жовтенький пісок!
»Нагодуй моїх діток,
»Іскупай, ісповий,
»І собою укрий!««

I.

Був собі дід та баба,
З давнього давна, у гаї над ставом,
У-двох собі на хуторі жили,
Як діточок двоє,
Усюди обое.
Ще з малечку у-двох ягнята пасли,
А потім побрали ся,
Худоби діждали ся,
Придбали хутір, став і млин,

Щось до лона пригортає.

Садок у гаї розвели
І пасіку чималу,
Всього надбали.
Та діточок у їх Біг-ма
А смерть з косою за плечима.

Хто-ж їх старість привітає,
За дитину стане?
Хто заплаче, поховає?
Хто душу спомяне?
Хто поживе добро чесно
І добрую годину,
І згадає дякуючи,
Як своя дитина?...
Тяжко дітей годувати
У безверхій хаті,
А ще гірше старіти ся
У білих палатах,
Старіти ся, умирати,
Добро покидати
Чужим людям, чужим дітям
На сьміх, на розтрату!

II.

І дід і баба у неділю
На приспі в-двох собі сиділи
Гарненько, в білих сорочках.
Сіяло сонце в небесах,
Ані хмариночки, та тихо
Та любо, як у раї.
Сховало ся у серці лихо,
Як звів у темнім гаї.

В такім раї чого б, бач-ся,
Старим сумувати?
Чи то давнє яке лихо
Прокинулось в хаті?
Чи вчорашнє, задалене
Знов заворушилось?

На пріемі в-рхот собі сідли..

Чи ще тільки заклонулось,
І рай запалило?

Не знаю, що і після чого
Старі сумують. Може вже
Отсе збирають ся до Бога,
Та хто в далеку дорогу
Їм добре коней запряже?
»А хто нас, Насте, поховає,
Як помремо?«

— »Йі сама не знаю!
Я все стсе міркувала,
Та аж сумно стало:
Одинокі зостарілись...
Кому понадбали
Добра сього?«

— »Стріва* лишень!
Чи чуєш? щось плаче
За ворітьми, мов дитина!
Побіжім лиш! Бачиш?
Я вгадував, що щось буде!«

І разом схопились,
Та до воріт. Прибігають,
Мовчки зупинились;
Перед самим перелазом —
Дитина сповита,
Та не туго, й новенькою
Свитиною вкрита;
Бо то мати сповивала,
І літом укрила
Останньою свитиною!...
Дивились, молились
Старі мої. А сердешне
Неначе благає:
Випручало рученята
Йі до їх простягає .

Манюсінські... і замовкло,
Неначе не плаче,
Тільки пхика.

»А що, Насте?
Я й казав! От бачиш!
От і талан, от і доля!
І не одинокі!
Бери ж лишень та сповивай!...
Ач яке, нівроку!
Неси в хату, а я верхи
Кинусь за кумами
В Городище.«

Чудно якось
Діється між нами!
Один сина проклинає,
З хати виганяє;
Другий свічечку, сердешний,
Потом заробляє
Та ридаючи становить
Перед образами:
Нема дітей!... Чудно якось
Діється між нами!

III.

Аж три пари на радощах
Кумів назбирали,
Та в-вечері й охрестили
І Марком назвали.
Росте Марко. Старі мої
Не знають, де діти,
Де посадить, де положить
І що з ним робити.
Минає рік. Росте Марко,
І дійна корова
У роскоші купається.
Аж ось чорноброва
Та молода, білолиця
Прийшла молодця

На той хутір благодатний
У найми просить ся.

»А що-ж?« каже: »возьмім, Насте!«

— »Возьмімо, Трохиме,
Бо ми старі, нездужаєм,
Та таки й дитина,
Хоча воно вже й піросло,
То все-ж таки треба
Коло його піклуватись.«
— »Та воно-то треба,
Бо й я свою вже часточку
Прожив, слава Богу,
Підтоптав ся. Так що-ж тепер,
Що возьмеш, небого?
За рік, чи як?«

— »А що дасте.«

— »Е, ні! треба знати,
Треба, дочко, лічить плату,
Зароблену плату;
Бо сказано: хто не лічить,
То той і не має.
Так оттак хиба, небого:
Ні ти нас не знаєш,
Ні ми тебе; а поживеш,
Роздивиш ся в хаті,
Та й ми тебе побачимо, —
Оттогді й за плату.
Чи так, дочко?«

— »Добре, дядьку!«

— »Просимо ж у хату!«

Поеднались. Молодиці
Рада та весела,
Ніби з паном повінчалась,
Закупила села.
І у хаті, і на дворі,
І коло скотини,
У-вечері і в-досвіта;
А коло дитини

Так і пада, ніби мати:
В будень і в неділю
Головоньку йому змие,
І сорочечку білу
Що день божий надіває.
Граєть-ся, співає,
Робить возики, а в сьвято
То й з рук не спускає.
Дивують ся старі мої
Та молять ся Богу.
А наймичка невсипуща
Що-вечір, небога,
Свою долю проклинає,
Тяжко, важко плаче;
І ніхто того не чує,
Не знає й не бачить,
Опріч Марка маленького.
Так воно не знає,
Чого наймичка сльозами
Його умиває;
Не зна Марко, чого вона
Так його цілує,
Сама не з'їсть і не допє,
Його нагодує.
Не зна Марко, як в колисці
Часом серед ночі
Прокинеть-ся, ворухнеть-ся,
То вона вже скочить,
І укриє й перехрестить,
Тихо заколише;
Вона чує в другій хаті,
Як дитина дише.
В-ранці Марко до наймички
Ручки простягає,
І мамою невсипущу
Ганну величає.
Не зна Марко, росте собі,
Росте, виростає.

IV.

Чимало літ перевернулось,
Води чимало утекло;
І в хутір лихо завернуло,
І сліз чимало принесло.
Бабусю Настю поховали
І ледве, ледве одволали
Трохима діда. Прогуло
Прокляте лихо, та й заснуло.
На хутір знову благодать
З-за гаю темного вернулась
До діда в хату спочивать.

Уже Марко чумакує
І в осени не ночує
Ні під хатою, ні в хаті.
Кого-небудь треба сватать.
»Кого-ж би тут?« старий дума
І просить поради
У наймички. А наймичка
До царівни б рада
Слать старости: »Треба Марка
Самого спитати.«
— »Добре, дочко! спитаємо,
Та й будемо сватать.«
Розпитали, порадилися,
Та й за старостами
Пішов Марко. Вернули ся
Люде з рушниками,
З сьвятим хлібом обміненим.
Панну у жупані,
Таку кралю висватали,
Що хоч за гетьмана,
То не сором. Оттаке-то
Диво запопали!

»Спасибі вам!« старий каже.
»Тепер, щоб ви знали,
Треба краю доводити,
Коли й де вінчати,

Та й весілля! Та ще ось-що:
Хто в нас буде мати?
Не дожила моя Настя!...«
Та й заливсь сльозами.
А наймичка у порогу
Вхопилась руками
За одвірок, та й зомліла.
Тихо стало в хаті;
Тільки наймичка шептала:
»Мати... мати... мати!«

V.

Через тиждень молодиці
Коровай місили
На хуторі. Старий батько
З усієї сили
З молодицями танцює
Та двір вимітає,
Та прохожих, проїзжачих
У двір закликає,
Та вареною частує,
На весілля просить.
Знай бігає, а самого
Ледве ноги носять.
Скрізь гармідер та реготня
В хаті і на дворі,
І жолоби викотили
З нової комори.
Скрізь пораньня: печуть, варять,
Вимітають, миють...
Та все чужі. Де-ж наймичка?
На прощу у Київ
Пішла Ганна. Благав старий,
А Марко аж плакав,
Щоб була вона за матір.
»Ні, Марку! ніяко
Мені матірю сидіти:
То багаті люде,
А я наймичка; ще й з тебе
Сьміяти ся будуть.

Нехай Бог вам помагає!
Піду помолю ся
Усім сьвятим у Києві,
Та й знову верну ся
В вашу хату, як приймете.
Поки маю сили,
Трудити-мусь.»

Чистим серцем
Поблагословила
Свого Марка, заплакала
Й пішла за ворота.

Розвернуло ся весілля,
Музикам робота
І підковам. Вареною
Столи й лави миють.
А наймичка шкандибає,
Поспішає в Київ.
Прийшла в Київ, не спочила:
У міщанки стала,
Наняла ся носить воду,
Бо грошей не стало
На акафист у Варвари.
Носила, носила,
Кіп із вісім заробила,
Й Маркові купила
Сьвяту шапочку в печерах
У Йвана сьвятого,
Щоб голова не боліла
В Марка молодого;
І перстеник у Варвари
Невістці достала,
І, всім сьвятим поклонившись,
До-дому верталась.

Вернула ся. Катерина
І Марко зустріли
За ворітьми, ввели в хату
Й із стіл посадили;

Напували й годували,
Про Київ питали,
І в кімнаті Катерина
Одпочить послала.

»За-що вони мене люблять?
За-що поважають?
О Боже мій милосердний!
Може вони знають?...
Може вони догадались?...
Ні, не догадались,
Вони добрі.«

І наймичка
Тяжко заридала.

VI.

Тричи крига замерзала,
Тричи розставала;
Тричи наймичку у Київ
Катря провожала,
Так як матір. І в четвертий
Провела небогу
Аж у поле, до могили,
І молила Бога,
Щоб швиденько вертала ся,
Бе без неї в хаті
Якось сумно, ніби мати
Покинула хату.

Після Пречистої в неділю,
Та після першої, Трохим
Старий сидів в сорочці білій,
В брилі, на приспі. Перед ним
З собакою унучок грав ся,
А внучка в юпку одяглась
У Катрину, і ніби йшла
До діда в гості. Засьміяв ся
Старий і внучку привітав,
Неначе справді молодицю.

»А де-ж ти діла паляницю?
Чи може в лісі хто одняв?
Чи по prostu — забула взяти?
Чи може ще й не напекла?
Е, сором, сором! лепська мати!«
Аж зирк! — і наймичка ввійшла
На двір. Побіг старий стрічати

З онуками свою Ганну.

»А Марко в дорозі?«

Ганна діда питала ся.

— »В дорозі ще й досі.«

— »А я ледве додибала

До нашої хати

Не хотілось на чужині

Одній умирати!

Коли-б Марка діждати ся!

Так щось тяжко стало...«

І внучатам із клуночка

Гостинців виймала:

І хрестики, й дукачики,

Й наміста разочок

Ориночці, і червоний

З фольги образочок;

А ще і пів соловейка

Та коників пару;

І четвертий уже перстень

Сьвятої Варвари

Катерині; а дідові

Із воску сьвятого

Три сьвічечки; а Маркові

І собі нічого

Не принесла: не купила,

Бо грошей не стало,

А заробить не здужала.

»А ось ще осталося

Пів бубличка!«

Й по шматочку

Дітям розділила.

VII.

Ввійшла в хату. Катерина
Йї ноги умила
Йї полудновать посадила.
Не пила й не їла
Моя Ганна.

»Катерино!

Коли в нас неділя?»

— »Після-завтра.«

— »Треба буде

Акафист наняти
Миколаєві сьвятому
Йї на часточку дати;
Бо щось Марко забарив ся...
Може де в дорозі
Занедужав, сохрانی Боже!«
Йї покапали сльози
З старих очей замучених.
Ледве, ледве встала
Із-за стола.

»Катерино!

Не та вже я стала:
Зледащіла, не здужаю
І на ноги встати.
Тяжко, Катре, умирати
В чужій, теплій хаті!«

Занедужала небога.
Уже й причащали,
Йї маслосьвятіє служили, —
Ні, не помагало!
Старий Трохим по надвірю
Мов убитий ходить.
Катерина з болящої
І очей не зводить,
Катерина коло неї
І днює й ночує.
А тимчасом сичі в ночі
Недобре віщують
На коморі. Болящая

Що-день, що-година,
Ледве чути, питається:
»Доню Катерино!
Чи ще Марко не приїхав?
Ох, як-би я знала,
Що діжду ся, що побачу,
То ще б подождала!«

VIII.

Іде Марко з чумаками,
Ідучи співає,
Не поспіша до господи,
Воли попасає.
Везе Марко Катерині
Сукна дорогого,
А батькові шитий пояс
Шовку червоного,
А наймичці на очіпок
Парчі золотої
І червону добру хустку
З білою габою,
А діточкам черевички,
Фіг та винограду,
А всім вкупі червоного
Вина з Цариграду
Відер з трое у барилі,
І кавяру з Дону, —
Всього везе, та не знає,
Що діється дома!

Іде Марко, не журить ся.
Прийшов, слава Богу!
І ворота одчиняє,
І молить ся Богу.
»Чи чуєш ти, Катерино?
Біжи зустрічати!
Уже прийшов! Біжи швидче,
Швидче веди в хату!
Слава Тобі, Христе Боже!
На-с-лу діждала!«

І »Отче наш« тихо, тихо,
Мов крізь сон, читала.

Старий воли випрягає,
Занози ховає
Мережані, а Катруся
Марка оглядає.
— »А де-ж Ганна, Катерино?
Я пак і байдуже!
Чи не вмерла?«

— »Ні, не вмерла,
А дуже нездужа.
Ходім лишень в малу хату,
Поки випрягає
Воли батько; зона тебе,
Марку, дожидає.«

Ввійшов Марко в малу хату
І став у порогу...
Аж злякав ся. Ганна шемче:
»Слава, слава Богу!
Ходи сюди, не лякай ся!...
Вийди, Катре, з хати!
Я щось маю розпитати,
Де-що розказати.«

Вийшла з хати Катерина,
А Марко схилив ся
До наймички у голови.
»Марку! Подиви ся,
Подиви ся ти на мене!
Бач, як я змарніла?
Я не Ганна, не наймичка,
Я...«

Та й заніміла.
Марко плакав, дивував ся.
Знов очі відкрила,
Пильно, пильно подивилась, —
Йї сльози покотились.
»Прости мене! Я каралась
Весь вік в чужій хаті...

Прости мене, мій синочку!
Я... я твоя мати!«
Та й замовкла...

Зомлів Марко,
Йї земля задріжала.
Прокинув ся... до матери —
А мати вже спала!

1845. 13.-XІ.
Переяслав.

Ілюстрована Шевченівська бібліотечка.

1. Причиня 3 2 малюнками і портретом. 2. Катерина. 3 3 малюнками і портретом. 3. Тополя. 3 1 малюнком і портретом. 4. Гайдамаки. 3 15 малюнками і портретом. 5. Черниця Маріяна. 3 1 малюнком і портретом. 6. Утоплена. 3 1 малюнком і портретом. 7. Гамалія. 3 1 малюнком і портретом. 8. Сова. 3 1 малюнком і портретом. 9. Бретник або Іван Гус. 3 1 малюнком і портр. 10. Невольник. 3 2 малюнками і портретом. 11. Наймитка. 3 2 малюнками і портретом. 12. Відьма. 3 1 малюнком і портретом. 13. Княжна. 3 1 малюнком і портретом.	14. Москалева криниця. 3 1 малюнком і портр. 15. Варнак. 3 1 малюнком і портретом. 16. Титарівна. 3 1 малюнком і портретом. 17. Марина. 3 1 малюнком і портретом. 18. Сотник. 3 1 малюнком і портретом. 19. Петрусь. 3 1 малюнком і портретом. 20. Тарасова ніч. — Іван Підкова. — Перебендя. 3 2 малюп. і портрет. 21. Русалка. — Як би тобі довело ся. 3 2 малюнками і портретом. 22. Назар Стодоля. 3 2 малюнками і портретом. 23. Збірник дрібних віршів. 3 7 малюнками і портр. 24. Збірник дрібних віршів про Україну та козацтво. 3 4 малюнками і портретом.
- За всі разом..... \$1.50.**

Кожний свідомий Українець повинен знати ІСТОРІЮ СВОГО КРАЮ.

Видавництво «Канад. Фермер» в порозумінню з Руською Книгарнею у Вінніпегу передрукувало старокрасне видане

Проф. М. Грушевського

ІЛЮСТРОВАНУ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ

в комплекті. Історія є популярна і зрозуміла для кожного. В старім краю випродано два видання, тепер вже час щоби по 4-ох літах появил ся третій наклад. Її величезна книга, має 516 сторін, 416 образків. — Ціна \$3.00.

Замовлення висилайте на адресу:

Ruska Knyharnia

848-850 Main St.

Winnipeg, Man.